

شماره مسلسل: ۱۸۰۰۴
دی ماه ۱۴۰۰

شفافیت عملکرد نمایندگان و مجلس شورای اسلامی

مرکز پژوهش‌ها
مجلس شورای اسلامی

شماره مسلسل: ۱۸۰۰۴
کد موضوعی: ۲۹۰

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش: شفافیت عملکرد نمایندگان و مجلس شورای اسلامی

نام دفتر: مطالعات مدیریت (گروه تعارض منافع، شفافیت و مبارزه با فساد)

تهیه و تدوین کنندگان: محمدرضا علی‌زاده، محمدحسین مرادی

همکاران: یحیی مرتب، مجید الماسی، احسان پرنیان

اظهار نظر کنندگان: داریوش ابوحمزه، سیدمحمدحسین قریشی، حسین محمدی احمد آبادی

ناظران علمی: وحید خاشعی، سیدعلی روحانی

ویراستار تخصصی: _____

ویراستار ادبی: _____

واژه‌های کلیدی:

۱. مبارزه با فساد

۲. شفافیت

۳. مجلس

۴. پارلمان

۵. نظارت

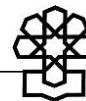
تاریخ انتشار: ۱۴۰۰/۱۰/۲۸

به نام خدا

فهرست مطالب

۱	چکیده مدیریتی.....
۲	مقدمه.....
۴	بخش ۱- ادبیات نظری.....
۴	۱-۱. شفافیت.....
۵	۱-۲. شفافیت پارلمانی و فواید آن.....
۵	۱-۳. مدل‌ها و چارچوب‌های ارزیابی بین‌المللی شفافیت پارلمانی.....
۵	۱-۳-۱. بیانیه شفافیت پارلمانی.....
۶	۱-۳-۲. مدل شفافیت پارلمانی مؤسسه دموکراتیک ملی.....
۷	بخش ۲- شفافیت عملکرد در مجلس شورای اسلامی.....
۷	۲-۱. شفافیت صحن علنی مجلس.....
۸	۲-۲. شفافیت کمیسیون‌های مجلس.....
۸	۲-۳. شفافیت عملکرد نمایندگان.....
۱۰	۲-۴. شفافیت فراکسیون‌های مجلس.....
۱۰	۲-۵. شفافیت امور اداری مجلس.....
۱۲	۲-۶. شفافیت نهادهای تابعه مجلس.....
۱۲	۲-۷. هیئت نظارت بر رفتار نمایندگان.....
۱۳	بخش ۳- ارائه توصیه‌های سیاستی.....
۱۷	پیوست.....
۲۰	منابع و مأخذ.....

شفافیت عملکرد نمایندگان و مجلس شورای اسلامی

چکیده مدیریتی

شفافیت به‌عنوان یکی از رویکردهای افزایش کارآمدی و بهره‌وری، کاهش هزینه‌ها، مبارزه با فساد و یکی از اصول حکمرانی خوب، دارای اصول، قواعد و سرفصل‌های متعددی است که ابعاد، شاخص‌ها و سیاست‌های مختلفی را در نهادهای حکومتی شامل می‌شود. بنابراین ایجاد شفافیت بهینه و کارآمد، مستلزم شناخت شاخص‌های آن در هر یک از دستگاه‌ها است.

به همین خاطر و در راستای سلسله گزارش‌های مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی حول محور شفافیت، پس از بررسی موضوع شفافیت آرای نمایندگان پارلمان، با نگرشی وسیع‌تر و با رویکردی تکاملی به شناسایی شاخص‌ها و نحوه ارتقای شفافیت عملکرد مجلس پرداخته شده است. در این راستا، تجربیات پارلمان سایر کشورها و سازگاری سیاست‌های ارتقای شفافیت آنها با ساختار قانونی و نهادی مجلس شورای اسلامی ایران مورد بررسی قرار گرفت، چراکه در ادبیات موضوع و براساس مطالعات تطبیقی، اجرای سیاست‌های شفاف‌سازی، می‌تواند موجبات مشارکت بیشتر نخبگان و آحاد جامعه در فرایندهای تصمیم‌گیری و اجرایی کشور را فراهم آورد. گزارش حاضر با تمرکز بر مفهوم «شفافیت پارلمانی»، ارائه اطلاعات پارلمانی به‌صورت دقیق و با فرمت‌های استاندارد را مورد تأکید قرار داده است و با بررسی محورهای شفافیت از منظر «بیانیه شفافیت پارلمانی» و مطالعه مدل‌های «شفافیت پارلمانی مؤسسه ملی دموکراتیک»، درباره شاخص‌ها و جنبه‌های مختلف شفافیت در مجلس بحث کرده است. در ادامه، گزارش به ارائه تعریفی از نظارت، شفافیت و همچنین پیامدها و آثار شفافیت پارلمانی می‌پردازد و ۷ بخش و حوزه اصلی را جهت رصد شفافیت عملکرد مجلس شورای اسلامی احصا می‌کند:

۱. صحن علنی،
۲. کمیسیون‌های تخصصی، ویژه یا مشترک،
۳. امور نمایندگان و عملکرد نماینده،
۴. امور اداری مجلس،
۵. نهادهای تابعه و زیرمجموعه مجلس شورای اسلامی (دیوان محاسبات کل کشور، مرکز پژوهش‌های مجلس و کتابخانه و موزه و مرکز اسناد)،
۶. هیئت نظارت بر رفتار نمایندگان،
۷. فراکسیون‌ها.

اما از آنجا که پیمودن مسیر شفافیت در مجلس شورای اسلامی، با موانع ساختاری و غیرساختاری زیادی روبه‌رو است، صرف معرفی شاخص‌های شفافیت، تحقق این مهم را اجرایی و عملیاتی نخواهد ساخت. لذا در انتهای گزارش پیشنهادهایی جهت شفاف‌سازی این نهاد کلیدی کشور، تحت عنوان توصیه‌های سیاستی ارائه شده است. با توجه به آنکه تحقق تمامی شاخص‌های شفافیت پارلمانی تغییری بنیادین در نحوه حکمرانی کشور محسوب می‌شود، این مهم باید به‌صورت مرحله‌ای و گام به گام انجام شده تا زمینه ایجاد شفافیت ایدئال فراهم شود. بنابراین در پایان گزارش جهت تعیین گام نخست شفاف‌سازی اطلاعات پارلمانی، برخی از شاخص‌های با اولویت بالاتر نیز مطرح شده است.

موضوعات اولویت‌دار جهت شفافیت در مجلس شورای اسلامی، در شانزده بخش در جدول ذیل مشخص شده‌اند:

جدول ۱. موضوعات اولویت‌دار جهت شفافیت مجلس شورای اسلامی

انتشار حضور و غیاب و تأخیر نماینده در جلسات صحن و کمیسیون	ثبت و انتشار اطلاعات شخصی
انتشار میزان مشارکت نماینده در رأی‌گیری‌های صحن علنی و کمیسیون	شفافیت رزومه نمایندگان
ثبت و شفاف‌سازی صف طرح‌های هیئت رئیسه و کمیسیون‌ها	ثبت و انتشار مشاغل پس از نمایندگی
ثبت و انتشار متن و مشخصات سؤالات نماینده در صحن و کمیسیون	ثبت و انتشار حقوق، مزایا و هزینه‌های نمایندگی
ثبت و انتشار متن و جزئیات تقاضای استیضاح	ثبت و انتشار حقوق و مزایا از محل غیرنمایندگی
لیست ثبت‌نام‌کنندگان برای مخالفت یا موافقت در صحن	انتشار اطلاعات هدایای دریافتی
مشروح مذاکرات در کمیسیون	انتشار توصیه‌نامه‌های مکتوب
شفافیت آرا	انتشار اطلاعات سفرهای خارجی

مقدمه

شفافیت^۱ به‌عنوان یکی از ابزارهای مبارزه با فساد و از اصول حکمرانی خوب^۲ به‌شمار می‌رود. مفهوم شفافیت به‌واسطه ظهور تکنولوژی‌های جدید و کاربرد آنها در حاکمیت تحول یافته و امروزه تعاریف مختلفی از آن ارائه می‌شود که می‌توان مجموعه آنها را ذیل عنوان «حق اطلاعاتی» مردم گنجانده. شفافیت را می‌توان، دستیابی بدون مانع شهروندان به اطلاعات به‌روز، معتبر و موثق از تصمیمات و عملکرد بخش دولتی تعریف کرد.^۳

توسعه و تقویت شفافیت پارلمانی در سال‌های اخیر به‌عنوان یکی از راهکارهای نظارت مردمی بر

1. Transparency

2. Yap Kioe Sheng. (2009). What is good governance? United Nations Economic and Social Commission for Asia and the Pacific

3. Armstrong, E. (2005). Integrity, transparency and accountability in public administration: recent trends, regional and international developments and emerging issues, United Nations, Department of Economic and Social Affairs

پارلمان‌ها در کشورهای مختلف مطرح شده است. این مفهوم بر ارائه اطلاعات پارلمانی به صورت دقیق و با قالب‌های استاندارد به منظور استفاده بهتر از این اطلاعات تأکید می‌کند. با ارائه اطلاعات پارلمانی (نظیر اطلاعات عملکرد فردی نمایندگان و همچنین طرح‌ها و لوایح مورد بررسی در پارلمان)، مردم و نخبگان این فرصت را پیدا می‌کنند تا با فرایندهای قانونگذاری در کشور بیشتر آشنا شده و در صورت وجود دانش، زمینه و ابزار مناسب، در این فرایندها مشارکت کنند.

اطلاع مردم از فعالیتهای نمایندگان و مجلس شورای اسلامی علاوه بر فراهم آوردن زیرساخت افزایش مشارکت عمومی در فعالیتهای و تصمیمات کلان ملی، به تقویت نظارت بر عملکرد نمایندگان مجلس، افزایش کارایی و اعتماد و نهایتاً تقویت نظام تصمیم‌گیری خواهد انجامید. همچنین با ایجاد و تقویت شفافیت پارلمانی علاوه بر ارتقای آگاهی‌های عمومی که مورد تأکید بند دوم از اصل سوم قانون اساسی است^۱، زمینه تحلیل ذی‌نفعان قوانین مصوب و در نتیجه امکان مشارکت دقیق‌تر مردم، نخبگان و رسانه‌ها فراهم می‌آید. در نتیجه با ایجاد شفافیت پارلمانی و همچنین فراهم شدن زیرساخت‌های لازم خارج از پارلمان، کیفیت قوانین مصوب بالاتر رفته و فرایند نظارت مجلس بر فعالیتهای قوای مجریه و قضائیه نیز با تکیه بر ظرفیت مردم، نخبگان، رسانه‌ها و سازمان‌های مردم‌نهاد بهبود خواهد یافت.^۲

البته باید توجه داشت که این نتایج مثبت در صورتی حاصل می‌شوند که زیرساخت‌های لازم همچون رسانه‌های تخصصی و اثرگذار، نهادهای مکمل شفافیت که اطلاعات خام را تجزیه و تحلیل کنند و احزاب و تشکلهایی که واسطه بین مردم و نهادهای حاکمیتی باشند؛ جهت بررسی، انتقال و توجیه تصمیمات تخصصی وجود داشته باشند. در غیر این صورت حتی ممکن است بعضی از شاخص‌های شفافیت پارلمان بر عملکرد نمایندگان اثر عکس داشته باشد و منجر به تصمیمات غیرکارشناسی و عوام‌پسندانه شود.

با توجه به مطالب فوق، گزارش حاضر ضمن بررسی سازگاری و تناسب مؤلفه‌های توصیه شده توسط مجامع بین‌المللی با ساختار قانونی و نهادی مجلس شورای اسلامی، به تبیین و تشریح سایر شاخص‌های شفافیت عملکرد مجلس و نمایندگان (از جمله شاخص‌های شفافیت در صحن علنی، عملکرد نمایندگان، کمیسیون‌ها، امور اداری مجلس، نهادهای مرتبط با مجلس و ...) می‌پردازد. از آنجا که اخیراً ارتقای شفافیت عملکرد نمایندگان و مجلس شورای اسلامی، مورد مطالبه واقعی بسیاری از افکار عمومی، نمایندگان، کمیسیون‌ها و هیئت رئیسه مجلس شورای اسلامی بوده است، در پایان گزارش نیز مهم‌ترین توصیه‌های سیاستی و عملیاتی ارائه شده است.

۱. اصل سوم: دولت جمهور اسلامی ایران موظف است برای نیل به اهداف مذکور در اصل دوم، همه امکانات خود را برای امور زیر به کار برد: ... ۲ - بالا بردن سطح آگاهی‌های عمومی در همه زمینه‌ها با استفاده صحیح از مطبوعات و رسانه‌های گروهی و وسایل دیگر.
۲. مجید الماسی و همکاران، «شفافیت ۱. شفافیت آرای نمایندگان پارلمان»، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، دفتر مطالعات اقتصاد بخش عمومی، بهمن‌ماه ۱۳۹۷.

بخش ۱- ادبیات نظری

پیش از بررسی شاخص‌های شفافیت عملکرد نمایندگان لازم است تا مفاهیم شفافیت و شفافیت پارلمانی تبیین شده و به توضیح نحوه ارائه مطلوب اطلاعات پارلمانی پرداخته شود. علاوه بر این، به فواید شفافیت پارلمانی اشاره شده و از بیانیه شفافیت پارلمانی برای تبیین و تشریح مفهوم و مؤلفه‌های اساسی شفافیت استفاده می‌شود.

۱-۱. شفافیت

تعاریف متفاوتی از مفهوم شفافیت ارائه شده است. برای مثال می‌توان به تعاریف زیر اشاره کرد:

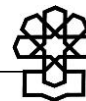
- انتشار اطلاعات به صورت قاعده‌مند و دقیق^۱،
- در دسترس بودن جریان اطلاعات قابل اتکا و بهنگام اقتصادی، اجتماعی و سیاسی برای همه ذی‌نفعان مرتبط^۲،
- وضوح و اثربخشی فعالیت‌ها با تأثیر بر خط‌مشی‌های عمومی^۳،
- هرگونه جریان آزاد اطلاعات^۴،
- انتشار واضح و شفاف اطلاعات، قوانین، برنامه‌ها، فرایندها توسط حکومت‌ها، شرکت‌ها، سازمان‌ها و افراد گوناگون^۵.

از سوی دیگر، شفافیت به خودی خود راه‌حل و پاسخ مسئله‌ای نیست، بلکه ابزار و زیرساخت حل انبوهی از مسائل و رفع شبهات و ابهام‌هاست^۶. بنابراین زمانی که از شفافیت عملکرد مجلس شورای اسلامی سخن به میان می‌آید، باید همواره هدف غایی، یعنی ارتقای عملکرد نهاد تقنینی کشور و تسهیل امکان نظارت عمومی مورد نظر باشد.

1. Mitchell, R. B. (1998). Sources of transparency: Information systems in international regimes. *International Studies Quarterly*, 42(1), 109-130.
 2. Bellver, A., & Kaufmann, D. (2005). Transparenting transparency: Initial empirics and policy applications. Transparency & Integrity Conference. International Monetary Fund (IMF). Available at <https://dx.doi.org/10.2139/ssrn.808664> (2021/9/11).
 3. Drabek, Z., & Payne, W. (2002). The impact of transparency on foreign direct investment. *Journal of Economic Integration*, 17(4), 777-810.
 4. Holzner, B., & Holzner, L. (2006). *Transparency in global change: The vanguard of the open society* University of Pittsburgh Press.
 5. Transparency International. (2021). Transparency definition. Available at <https://www.transparency.org/en/corruptionary/transparency> (2021/9/11).

۶. محمد عبدالحسین‌زاده و مهدی ثنابی، «تبیین مفهوم و کاربرد شفافیت در عرصه حکمرانی و اداره امور دولتی»، نخستین کنفرانس ملی مدیریت دولتی ایران خط‌مشی‌گذاری عمومی، ۱۳۹۴.

۱-۲. شفافیت پارلمانی و فواید آن

شفافیت پارلمانی، ارائه اطلاعات غیرمحرمانه پارلمانی به مردم با هدف در جریان قرار دادن آنها نسبت به امور پارلمان، نظارت بر نمایندگان خود در پارلمان و مشارکت در امر قانونگذاری است.^۱ شفافیت یکی از اصلی‌ترین بنیان‌ها برای ایجاد پاسخگویی در پارلمان‌ها برشمرده شده است که نیاز به آزادی اطلاعات، دسترسی عموم به اسناد و اطلاعات و ضمانت قانونی برای این دسترسی دارد.^۲ به صورت کلی می‌توان آثار و پیامدهای زیر را برای شفافیت پارلمانی برشمرد:

۱. افزایش نظارت همگانی،
۲. افزایش نظارت احزاب،
۳. افزایش نظارت رسانه‌ها،
۴. کاهش فساد،
۵. افزایش پاسخگویی،
۶. تصمیم‌گیری صحیح‌تر مردم برای انتخابات آینده،
۷. ایجاد زمینه برای بهبود عملکرد گروه‌های حامی^۳ و سمن‌ها.^۴

۱-۳. مدل‌ها و چارچوب‌های ارزیابی بین‌المللی شفافیت پارلمانی

۱-۳-۱. بیانیه شفافیت پارلمانی

مهم‌ترین اقدام جهانی در زمینه شفافیت پارلمانی، که به میزبانی مؤسسه دموکراتیک ملی،^۵ بنیاد سان‌لایت^۶ و شبکه شفافیت قانونگذاری آمریکای لاتین^۷ صورت گرفته است، صدور بیانیه شفافیت پارلمانی^۸ در سال ۲۰۱۲ است که هم‌اکنون به امضا بیش از ۱۴۰ گروه مردم‌نهاد و سازمان ناظر بر پارلمان (از سوی بیش از ۷۵ کشور جهان) رسیده است. این بیانیه شامل ۴۴ ماده و چهار مؤلفه اصلی است که در ادامه مؤلفه‌های اصلی این بیانیه ذکر شده‌اند:

- ✓ ترویج و ترفیع فرهنگ شفافیت؛
- ✓ شفاف‌سازی اطلاعات پارلمان؛
- ✓ تسهیل دسترسی به اطلاعات پارلمانی؛

۱. یحیی مرتب و وحید یآوری، شناسایی معیارهای ارزیابی شفافیت مجلس شورای اسلامی، فصلنامه مطالعات مدیریت دولتی ایران، ۴(۱)، صص ۲۵-۶۲، ۱۴۰۰.

2. Parsojo, E. Prof. (Ed.). Handbook on Transparency and Accountability of Parliament: UNDP Parliamentary Support Program.

3. Advocacy

4. Non-governmental Organization

5. National Democratic Institute

6. Sunlight Foundation

7. Latin American Legislative Transparency Network

8. Declaration of Parliamentary Openness

✓ توانمندسازی ارتباطات الکترونیکی جهت دسترسی به اطلاعات پارلمانی.

در این بیانیه چارچوبی از مفاهیم و اصول مرتبط با مشارکت مدنی و نحوه ارائه داده‌ها و اطلاعات پارلمانی از طرف پارلمان عرضه شده است. این اعلامیه بیان می‌دارد که شفافیت پارلمان، شهروندان را قادر می‌سازد که در مورد عملکرد نمایندگان آگاهی پیدا کنند و در فرایند قانونگذاری مشارکت نمایند. همچنین شفافیت، نمایندگان را نسبت به مردم پاسخگو کرده و تضمین می‌کند که منافع شهروندان در پارلمان‌ها بیان گردد.

بیانیه شفافیت پارلمانی، یک فراخوان برای پارلمان‌های ملی، محلی و نهادهای قانونگذار چندملیتی از طرف سازمان‌های ناظر^۱ بر پارلمان است که برای افزایش تعهدات مربوط به شفافیت و مشارکت هر چه بیشتر شهروندان در امور پارلمانی ایجاد شده است. با آگاهی روزافزون سازمان‌های ناظر بر پارلمان از نقش خود نسبت به در دسترس قرارگرفتن اطلاعات پارلمانی برای مردم، تقویت و افزایش ظرفیت شهروندان برای مشارکت در فرایندهای پارلمانی و بهبود پاسخگویی پارلمان، این سازمان‌ها تلاش خواهند کرد تا دسترسی شهروندان را به اطلاعات دولتی و پارلمانی افزایش دهند و تلاش می‌کنند با تشویق نهادهای پارلمانی جهان، اصلاحات لازم را جهت توانمند ساختن پارلمان‌ها انجام دهند.

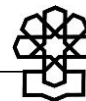
بیانیه شفافیت پارلمانی تنها برای فراخوانی جهت یک اقدام نیست، بلکه مبنایی است برای گفتگو و تعامل بین پارلمان‌ها و سازمان‌های ناظر بر پارلمان تا شفافیت حاکمیت و پارلمان را بهبود ببخشد و از اینکه شفافیت منجر به افزایش مشارکت شهروندان، پاسخگویی بیشتر نهادها و نهایتاً بهبود دموکراسی در جامعه شده است، اطمینان حاصل کند.

۲-۳-۱ مدل شفافیت پارلمانی مؤسسه دموکراتیک ملی

مؤسسه ملی دموکراتیک مؤسسه‌ای غیرانتفاعی و غیرحزبی و غیردولتی است که به حمایت از مؤسسات دموکراتیک و اقدامات آنها در جهان می‌پردازد و در جهت افزایش کارایی دموکراسی، افزایش پاسخگویی و شفافیت در حاکمیت و شیوه‌های حکمرانی در کشورهای گوناگون فعالیت می‌کند. این مؤسسه مجموعه‌ای از مؤلفه‌ها و شاخصه‌های شفافیت پارلمانی را مبتنی بر بیانیه شفافیت پارلمانی جمع‌آوری نموده است و سپس با ایجاد یک بستر جمع‌سپاری به جمع‌آوری اطلاعات کشورهای مختلف در حوزه شفافیت پارلمانی پرداخته است. این مؤسسه، مدل شفافیت پارلمانی خود را در ۶ مؤلفه و ۴۷ شاخص ترسیم کرده است.

۱. سازمان‌های ناظر بر پارلمان (Parliamentary Monitoring Organizations) سازمان‌هایی غیردولتی هستند که سه وظیفه نظارت بر پارلمان و اعضای آن، اطلاع‌رسانی پیرامون اقدامات آنها و برقراری ارتباط میان شهروندان با نمایندگان را برعهده دارند. جهت کسب اطلاعات بیشتر به پیوست ۱ مراجعه شود.

2. <https://beta.openparldata.org>

بخش ۲- شفافیت عملکرد در مجلس شورای اسلامی

براساس ساختار فعلی مجلس شورای اسلامی می‌توان شاخص‌ها و مؤلفه‌هایی را برای شفافیت عملکرد مجلس شورای اسلامی در نظر گرفت. مدل مورد بررسی در این گزارش در پژوهشی مستقل با عنوان «شناسایی معیارهای ارزیابی شفافیت مجلس شورای اسلامی» گردآوری شده است^۱ که در آن علاوه بر بررسی تجارب جهانی، با جمع‌آوری نظرات خبرگان و کارشناسان به روش گروه کانونی، نسبت به بومی‌سازی شاخص‌ها اقدام شده است. با بهره‌گیری از این مدل، در این گزارش ۳۴ شاخص در قالب ۷ مؤلفه و به صورت مختصر توضیح داده شده است. همین‌طور به دلیل اشتراک بالا، شاخص‌های شفافیت واحدهای اقماری مجلس شورای اسلامی همه ذیل یک مؤلفه تعریف شده‌اند، البته می‌توان به صورت تفصیلی در مورد هر یک از این واحدها، مؤلفه‌های شفافیت به صورت دقیق و جزئی‌تر استخراج و در گزارش مستقلی ارائه کرد. یادآوری این نکته ضروری به نظر می‌رسد که انتشار اطلاعات شاخص‌های زیر باید در قالب استانداردهای داده باز ارائه شود تا شفافیت حاصل گردد.

۱-۲. شفافیت صحن علنی مجلس

برخی از شاخص‌های مرتبط با شفافیت صحن علنی در جدول زیر معرفی شده است. «انتشار دستور جلسه و تقویم کاری پیش از جلسه»، «انتشار اطلاعات وضعیت طرح‌ها و لوایح» و «انتشار آنلاین اسامی حاضران و غایبان جلسه» از مهم‌ترین شاخص‌های مرتبط با شفافیت صحن علنی است.

جدول ۲. شاخص‌های شفافیت صحن علنی

ردیف	شاخص	توضیحات
۱	انتشار دستور جلسه و تقویم کاری پیش از جلسه	مشخص بودن دستور هر جلسه از پارلمان در زمان مناسب پیش از برگزاری جلسه به تفکیک دستورجلسه و ناطقان
۲	انتشار مشروح مذاکرات صحن علنی	ارائه مکتوب و قابل جستجوی معنایی و به تفکیک نمایندگان از مشروح مذاکرات نمایندگان در صحن مجلس
۳	انتشار اطلاعات وضعیت طرح‌ها و لوایح	انتشار اطلاعات وضعیت و روند پیشرفت مرحله به مرحله طرح‌ها و لوایح در وبسایت مجلس به همراه نظرات و گزارش‌های واصله از نهادها، سازمان‌ها و سازمان‌های مردم‌نهاد
۴	پخش زنده اینترنتی صحن علنی مجلس و آرشیو ویدئوها	پخش زنده جلسات صحن علنی از طریق اینترنت یا شبکه اختصاصی تلویزیونی و دسترسی به آرشیو ویدئوها از طریق وبسایت مجلس
۵	پخش زنده صوت مذاکرات صحن علنی پارلمان	پخش زنده صوت مذاکرات صحن علنی از طریق رادیو و به صورت اینترنتی و دسترسی به آرشیو صوتی مذاکرات

۱. یحیی مرتب و وحید یآوری، شناسایی معیارهای ارزیابی شفافیت مجلس شورای اسلامی، فصلنامه مطالعات مدیریت دولتی ایران، ۴(۱)، صص ۲۵-۶۲، ۱۴۰۰.

ردیف	شاخص	توضیحات
۶	انتشار خلاصه رسمی جلسات صحن علنی	انتشار منظم خلاصه جلسات صحن علنی با قابلیت جستجو و مرور سریع از طریق یک نهاد رسمی و با استانداردهای از پیش تعیین شده
۷	انتشار تقویم کاری پارلمان	انتشار تاریخ جلسات صحن علنی، تاریخ جلسات کمیسیون‌ها، تعطیلات و... به صورت ماهیانه
۸	انتشار آنلاین اسامی حاضران و غایبان	مشخص شدن اسامی حاضران و غایبان صحن علنی در هر لحظه

۲-۲. شفافیت کمیسیون‌های مجلس

بررسی تخصصی طرح‌ها و لوایح در مجلس شورای اسلامی، برعهده کمیسیون‌های تخصصی مجلس است و نظر کارشناسی کمیسیون از عوامل اثرگذار بر رأی نمایندگان هنگام بررسی طرح‌ها و لوایح در صحن است. همچنین کمیسیون می‌تواند، تغییرات مورد نظر خود را در طرح‌ها و لوایح ایجاد کرده و در موارد معدودی طبق اصل هشتادوپنج (۸۵) قانون اساسی، مستقیماً اقدام به قانونگذاری کند.^۱ با توجه به نقش پررنگ کمیسیون‌ها در فرایند تقنین، شفافیت اطلاعات کمیسیون اعم از دسترسی به مشروح مذاکرات، صوت و فیلم جلسات و آرشیو آنها، اطلاعات مرتبط به جلسات استماع و همچنین گزارش دقیق از تحولات و مصوبات جلسات کمیسیونی، به مشارکت مردمی و افزایش کیفیت روند رسیدگی به طرح‌های در دست بررسی کمیسیون، کمک شایانی خواهد کرد.

جدول ۳. شاخص‌های شفافیت کمیسیون‌ها

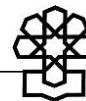
ردیف	شاخص	توضیح
۱	اعلام دستور جلسه و تقویم کاری پیش از جلسه	انتشار دستور هفتگی جلسات به همراه تقویم کاری حداقل یک هفته پیش از جلسات
۲	مشروح مصوبات و تحولات جلسات کمیسیونی	انتشار مصوبات جلسات کمیسیون به همراه توضیحات برای هر مصوبه
۳	انتشار ترکیب و اعضای هر جلسه کمیسیون و مسئولیت‌های هر یک از اعضا	اعضا و ترکیب هر جلسه کمیسیون با توجه به موضوع جلسه ممکن است که متفاوت باشد. باید این ترکیب به همراه شرح مسئولیت هر یک از اعضا مشخص شود.
۴	انتشار خلاصه جلسات کمیسیون‌ها	انتشار خلاصه رسمی و قابل استناد از جلسات در وبسایت مجلس

۲-۳. شفافیت عملکرد نمایندگان

گزارش «پارلمان و دموکراسی در قرن بیست‌ویکم» اتحادیه بین‌المجالس، «نمایندگی» را یکی از پنج ارزش پایه‌ای پارلمان برشمرده است.^۲ شفافیت اطلاعات نمایندگان اعم از اطلاعاتی که مستقیماً به

۱. اصل هشتادوپنجم قانون اساسی: سمت نمایندگی قائم به شخص است و قابل واگذاری به دیگری نیست. مجلس نمی‌تواند اختیار قانونگذاری را به شخص یا هیئتی واگذار کند، ولی در موارد ضروری می‌تواند اختیار وضع بعضی از قوانین را با رعایت اصل هفتادودوم به کمیسیون‌های داخلی خود تفویض کند، در این صورت این قوانین در مدتی که مجلس تعیین می‌نماید به صورت آزمایشی اجرا می‌شود و تصویب نهایی آنها با مجلس خواهد بود.

2. Beetham, D. (2007). Parliament and Democracy in the twenty-first Century: A Guide to Good Practice (Repr). Geneva: Inter-parliamentary Union.

وظایف نماینده مرتبط است و اطلاعاتی که انتشار آنها مؤید اخلاق حرفه‌ای و صلاحیت رفتاری نماینده است، به شکل‌گیری و تداوم مجلسی سالم و مسئولیت‌پذیر کمک خواهد کرد. شفافیت مواضع، آراء، طرح‌های ارائه شده توسط نماینده، توصیه‌نامه‌ها و انتشار مکتوب جزئیات سؤال و تذکرات نمایندگان منجر به ایجاد شاخص‌های کیفی و قابل سنجشی خواهد شد که مبنای ارزیابی نمایندگان قرار می‌گیرد.

جدول ۴. شاخص‌های شفافیت عملکرد نمایندگان

ردیف	شاخص	توضیح
۱	ثبت و انتشار حقوق و مزایای نمایندگی	انتشار اطلاعات حقوق و مزایای نمایندگان در وبسایت مجلس
۲	ثبت و انتشار مشاغل کنونی، پیشین و پسین نمایندگان	کلیه مشاغلی که نماینده تا زمان مشخصی قبل و بعد از تصدی پست نمایندگی داشته و دارد به همراه ثبت مشاغل کنونی
۳	ثبت و انتشار اطلاعات اموال و دارایی‌های نمایندگان	ثبت و انتشار اطلاعات اموال و دارایی نمایندگان اعم از اموال منقول و غیرمنقول، قبل و بعد از دوران نمایندگی
۴	انتشار اطلاعات هدایای دریافتی نمایندگان	ثبت و انتشار هرگونه هدیه‌ای که به نماینده داده می‌شود به همراه اطلاعات اهداکننده، زمان و مکان اهدا، محدوده قیمت هدیه و تصویر هدیه
۵	انتشار اطلاعات سفرها، مزایای مسافرتی و هزینه سفرها	انتشار اطلاعات کلیه سفرهای داخلی و خارجی نماینده همراه با اطلاعات مقصد سفر، هدف از سفر، همراهان، ملاقات‌شوندگان، هزینه‌های مسافرتی و هدایا
۶	انتشار اطلاعات هزینه‌ها و فعالیت‌های شاخص نمایندگی	انتشار اطلاعاتی نظیر هزینه‌های دفتری، رفت و آمدها و سایر امور مربوط به نمایندگی انتشار اطلاعاتی نظیر عضویت نماینده در شوراهای مختلف به‌عنوان ناظر
۷	انتشار طرح‌های ارائه‌شده و امضاشده به مجلس	انتشار عنوان و متن طرح‌های ارائه‌شده توسط نماینده در وبسایت مجلس / انتشار اسامی نمایندگان حامی هر طرح ارائه گزارش سرنوشت طرح یا لایحه
۸	انتشار حضور و غیاب و تأخیر نماینده در جلسات صحن و کمیسیون	انتشار اطلاعات حضور و غیاب و تأخیرهای نماینده همراه با مشخص نمودن علت غیبت یا نوع مرخصی
۹	انتشار میزان مشارکت نماینده در رأی‌گیری‌های صحن علنی و کمیسیون	انتشار اطلاعات تعداد و درصد مشارکت نماینده در جلسات صحن علنی و کمیسیون به‌صورت ماهیانه
۱۰	ثبت و انتشار آراء نمایندگان در صحن علنی و کمیسیون‌ها	انتشار اطلاعات آراء نمایندگان شامل موافق، مخالف و ممتنع در صحن علنی و کمیسیون‌ها و نمایش آن متناسب با هر طرح و لایحه در وبسایت مجلس
۱۱	ثبت و انتشار متن و مشخصات سؤالات نماینده در صحن و کمیسیون	ثبت و انتشار متن و مشخصات سؤالات نماینده از مقامات اجرایی کشور در وبسایت مجلس با قابلیت جستجو
۱۲	ثبت و انتشار کلیه تسهیلات و وام‌های اخذ شده توسط نماینده	انتشار تراکنش‌های مالی نماینده از جمله تسهیلات و وام‌هایی که از جانب مجلس دریافت کرده است.
۱۳	ثبت و انتشار عضویت نمایندگان در مجامع، هیئت‌ها و شوراهای مختلف کشور	انتشار مجامع، هیئت‌ها و شوراهای مختلفی که نمایندگان حضور می‌یابند و در برخی از آنها حق رای دارند.
۱۴	ثبت و انتشار متن تذکرات شفاهی و مکتوب نمایندگان	ثبت و انتشار متن تذکرات نمایندگان به‌صورت شفاهی و مکتوب و انتشار آن در وبسایت مجلس

۴-۲. شفافیت فراکسیون‌های مجلس

در هر دوره از مجلس شورای اسلامی تعداد زیادی از فراکسیون‌های مختلف با موضوعات گوناگونی تشکیل می‌شوند، به هر کدام بودجه‌ای اختصاص داده می‌شود و در اوایل دوره جلساتی تشکیل می‌گردد ولی در مواردی نقش مؤثر قابل مشاهده‌ای از آنها برای مردم دیده نمی‌شود. با ایجاد شفافیت در برنامه‌ها و وظایف، اهداف تشکیل، بودجه اختصاص یافته و عملکرد مالی هر کدام می‌توان نظارت مؤثرتر و کاراتری نسبت به فراکسیون‌های مجلس ایجاد کرد.

جدول ۵. شاخص‌های شفافیت فراکسیون‌ها

ردیف	شاخص	توضیح
۱	انتشار فهرست وظایف و اهداف تشکیل هر کدام از فراکسیون‌های پارلمان	اسامی وظایف و اهداف تشکیل هر کدام از کمیسیون‌های ایجاد شده در مجلس
۲	انتشار تعداد، خلاصه و برنامه‌های هر کدام از فراکسیون‌ها	انتشار تعداد و خلاصه برنامه‌های آتی هر کدام از فراکسیون‌ها
۳	انتشار امکانات و بودجه تخصیص یافته هر کدام از فراکسیون‌ها	انتشار امکانات و بودجه تخصیص یافته شده به هر کدام از فراکسیون‌ها
۴	انتشار گزارش عملکرد مالی هر فراکسیون	گزارش دقیق سالیانه از عملکرد مالی و نحوه مصرف بودجه تخصیص یافته شده

۵-۲. شفافیت امور اداری مجلس

بخش اداری مجلس شامل معاونت‌های اجرایی، قوانین و نظارت، از نظر دسترسی به اطلاعات اداری نظیر اطلاعات اسناد، مسائل مالی، منابع انسانی، ساختار اداری و رویه‌های اجرایی و همچنین ایفای نقش پشتیبانی و زیرساختی در تهیه بسترهای مناسب برای انتشار اطلاعات، نظیر تهیه سامانه‌های اطلاعاتی، از ستون‌های اصلی معماری شفافیت در مجلس شورای اسلامی به حساب می‌آیند، از این رو شفافیت بخش اداری مجلس چه در انتشار اطلاعات در اختیار و چه در تهیه زیرساخت‌های لازم نظیر صفحه شفافیت و پرتال داده‌باز و یا دفاتر خدمات و ارتباط محلی، ضروری است.

جدول ۶. شاخص‌های شفافیت امور اداری مجلس

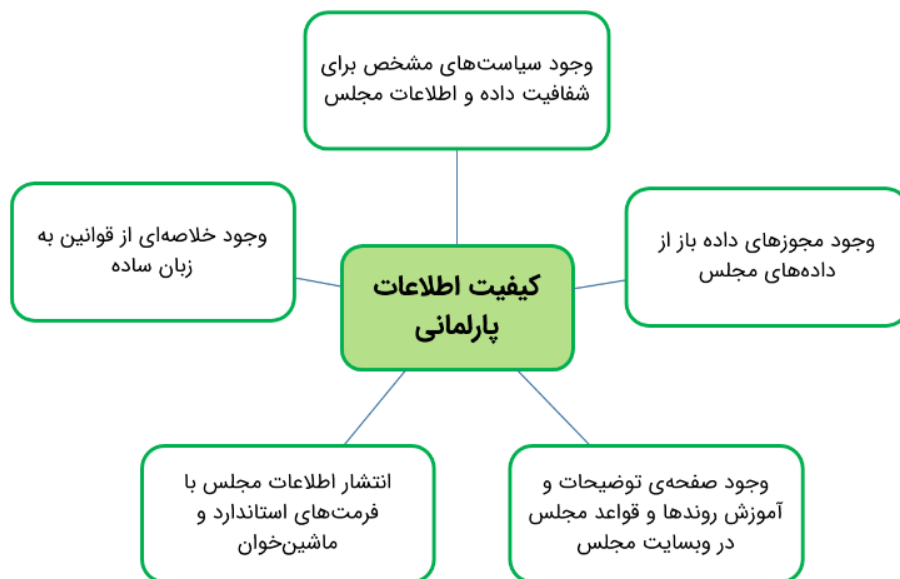
ردیف	شاخص	توضیح
۱	انتشار اطلاعات قواعد و ساختار اداری پارلمان	اعلام چارت سازمانی و تعداد کارمندان مشغول در پارلمان و سمت هر کدام
۲	صفحه شفافیت و پرتال داده باز مجلس	طراحی و به‌روزرسانی پرتال حاوی کلیه اطلاعات مرتبط با مجلس، در قالب‌ها و روش‌های روزآمد انتشار اطلاعات سرویس‌های ارائه اطلاعات (API) سرویس‌های بارگیری اطلاعات (XLS, CSV) سرویس‌های RSS و Widget سرویس‌های اشتراک محتوا نظیر (SMS, Email)
۳	انتشار اسناد پشتیبان هر طرح	انتشار اسناد پشتیبان و مرتبط با هر طرح در وبسایت مجلس
۴	انتشار اطلاعات قراردادهای مجلس	انتشار اطلاعات قراردادهایی که سازمان‌های اداری مجلس برای پیشبرد امور با دیگر نهادها و سازمان‌ها منعقد می‌کنند به همراه انتشار اسامی و مشخصات کامل پیمانکاران و طرف‌های قرارداد.
۵	انتشار نتایج تحقیق و تفحص مجلس	انتشار درخواست و نتایج تفصیلی تحقیق و تفحص‌های مجلس و نمایندگان از ارگان‌های مختلف در کلیه موضوعات
۶	انتشار اسامی و عملکرد دبیران نظارتی هر کمیسیون	اسامی دبیران نظارتی هر کمیسیون و وضعیت عملکرد آنها در هر کمیسیون
۷	گزارش عملکرد معاونت قوانین درباره اعلام وصول طرح‌ها و لوایح	شفاف‌سازی عملکرد معاونت قوانین در مورد طرح‌ها و لوایح ورودی به دستور و طرح‌ها و لوایح اعلام وصول شده با ذکر تاریخ هر مورد

در خصوص انتشار اطلاعات و داده‌های پارلمانی، استانداردهای متعددی در جهان وضع شده است. از جمله این استانداردها می‌توان به شاخص‌های داده باز در ارائه داده‌های پارلمانی اشاره کرد. طبق تعریف «راهنمای داده باز»^۱ داده باز، داده‌ای است که هر فرد بتواند به صورت آزاد و رایگان از آن برای هر مقصودی بدون نیاز به مجوز یا اجازه‌نامه استفاده (استفاده مجدد، توزیع) کند.

انتشار اطلاعات پارلمانی هنگامی شفافیت پارلمانی قلمداد می‌شود که این اطلاعات با استانداردهای ارائه داده، مطابقت پیدا کند. به عبارت دیگر هرگونه انتشار اطلاعات، زمانی به شفافیت منجر خواهد شد که اطلاعات مذکور، قابل تحلیل و خوانش توسط ماشین بوده و از مجوزهای داده باز و آزاد برخوردار باشد. از این رو، رعایت شاخص‌های زیر (شکل ۱) در فرایند انتشار باعث تحقق شفافیت در اطلاعات پارلمانی خواهد شد.

1. <https://opendatahandbook.org/glossary/en/terms/open-data>

شکل ۱. شاخص‌های کیفیت اطلاعات پارلمانی

۲-۶. شفافیت نهادهای تابعه مجلس

شفافیت رویه‌ها در نهادهای اقماری مجلس شورای اسلامی، در تکمیل پازل شفافیت در مجلس شورای اسلامی نقش مهمی دارد. در این گزارش به مؤلفه‌های مشترک شفافیت مانند «انتشار قراردادهای کلیه پروژه‌های علمی»، «گزارش‌های بودجه و هزینه‌های نهادهای مرتبط با مجلس»، «انتشار اطلاعات تعداد کارکنان، محققان، حقوق و مزایای آنها» و غیره میان مرکز پژوهش‌های مجلس و دیوان محاسبات اکتفا کرده و بررسی تخصصی شاخص‌های شفافیت در نهادهای مذکور را به گزارش دیگری محول شده است.

۲-۷. هیئت نظارت بر رفتار نمایندگان

مبتنی بر طرح نظارت بر نمایندگان مجلس مصوب ۱۳۹۱، هیئتی برای نظارت بر رفتار نمایندگان طراحی و مستقر شد. این طرح، شامل ۱۱ ماده است که در این مواد برای موضوعات و موارد مختلف از تخلفات یا عدم رعایت شئون نمایندگی جرائمی مانند تذکر شفاهی یا تذکر کتبی و همچنین لغو اعتبارنامه نماینده در نظر گرفته شده است. این بدان معناست که در صورت تشخیص نمایندگان و تصویب مجلس، می‌توان یک نماینده را از سمت خود عزل و از مجلس اخراج کرد.

نهادهای مشابه در پارلمان‌های دنیا مسئول نگارش و اجرای سند اصول رفتاری نمایندگان هستند. سند اصول رفتاری^۱ یکی از رایج‌ترین اسناد سازمانی و منشورهای اخلاقی در میان پارلمان‌های دنیاست

1. Code of Conduct

که به تنظیم رفتار و عملکرد نمایندگان طبق اصول ضروری برای ایفای وظایف نمایندگی می‌پردازد. معمولاً بخشی از اسناد اصول رفتاری به مباحث شفافیت می‌پردازد که عموماً شامل توصیه‌هایی مرتبط با درآمد و دارایی‌های نماینده، پذیرش هدیه و مدیریت تعارض منافع هستند که توسط بخش‌های اداری در پارلمان‌ها تنظیم و در اختیار نمایندگان قرار می‌گیرند.^۱ اصول رفتاری نمایندگان پارلمان، متنی شامل اصول کلی رفتار مناسب در پارلمان است که شامل تعهد نماینده به برخی شاخص‌های شفافیت، و رعایت موازین اخلاقی و حرفه‌ای می‌شود.

بخش ۳- ارائه توصیه‌های سیاستی

پیامدن مسیر شفافیت در مجلس شورای اسلامی، با موانع ساختاری زیادی روبه‌رو است که رفع آنها برای تحقق شفافیت در مجلس ضروری است. این گزارش پس از طرح ادبیات موضوع و بررسی بیانیه شفافیت پارلمانی، کیفیت اطلاعات پارلمانی را در رعایت شاخص‌هایی نظیر «وجود سیاست‌های مشخص برای شفافیت داده و اطلاعات پارلمان»، «وجود مجوزهای داده باز در مورد داده‌های پارلمان»، «انتشار اطلاعات پارلمان با فرمت‌های استاندارد و ماشین‌خوان»، «وجود صفحه توضیحات و آموزش روندها و قواعد مجلس در وبسایت پارلمان» و «وجود خلاصه‌ای از قوانین به زبان ساده» خلاصه کرده و سپس، شفافیت عملکرد مجلس شورای اسلامی را هدف پژوهش قرار داده است. در همین راستا ابتدا ساختار مجلس شورای اسلامی از منظر حوزه‌های فعالیت و عملکرد را در ۷ بخش، صحن علنی، کمیسیون‌های تخصصی، ویژه یا مشترک، امور نمایندگان و عملکرد نماینده، امور اداری مجلس مشتمل بر ادارات قوانین، نظارت و اجرایی، نهادهای تابعه و زیرمجموعه مجلس شورای اسلامی (دیوان محاسبات کل کشور، مرکز پژوهش‌ها، کتابخانه، موزه و مرکز اسناد) و فراکسیون‌ها و گروه‌های سیاسی مورد بحث و بررسی قرار داده و بر مبنای آن به معرفی ۶۶ شاخص در قالب ۷ مؤلفه شفافیت صحن علنی مجلس، شفافیت عملکرد نمایندگان، شفافیت کمیسیون‌ها، شفافیت امور اداری، شفافیت نهادهای مرتبط با مجلس (مرکز پژوهش‌ها و دیوان محاسبات) پرداخته است. بدیهی است که صرف معرفی شاخص‌های شفافیت مجلس کاری از پیش نبرده و تحقق شفافیت نیازمند برنامه‌ریزی، حمایت و اقدامات عملی است.

لازم به توضیح است که رسیدن به شفافیت ایدئال باید به مرور زمان و به صورت مرحله‌ای و گام به گام رخ دهد، زیرا تغییر وضع موجود به سمت شفافیت بیشتر، یک تغییر بنیادین در نحوه حکمرانی پارلمانی است. در این تغییر بنیادین نوع نگاه به مردم متفاوت شده و از این جهت است که اطلاعات عملکردی مجلس و نمایندگان با جزئیات در اختیار مردم قرار داده می‌شود. طبعاً این تغییر بزرگ نیازمند فرهنگ‌سازی بین مسئولان و مردم است. تغییر رویه‌های انجام کار در مجلس به گونه‌ای که قابلیت ثبت

1. <https://www.parliament.uk/site-information/glossary/code-of-conduct-for-mps/>

داشته باشند، حذف کاغذ و عامل انسانی از بسیاری از فرایندهای گردش کار، ایجاد سامانه‌هایی برای ثبت دقیق و تا حد ممکن خودکار اطلاعات، تصویب قوانین مرتبط با انتشار اطلاعات در قالب‌های استاندارد و به‌روز، تدارک سامانه‌های دقیق و کاربرپسند انتشار اطلاعات، توجیه مردم و رسانه‌ها در نحوه استفاده از این اطلاعات و پیشگیری حداکثری از سوءاستفاده‌های ممکن، همه و همه مراحل است که انجام آنها پیش‌نیاز رسیدن به سطح ایدئال شفافیت پارلمانی است.

درنهایت برای تعیین گام نخست شفاف‌سازی اطلاعات پارلمانی، شاخص‌های زیر احصا شده‌اند. این موارد در مقطع زمانی فعلی که مجلس عزم شفافیت عملکرد خود را دارد، از اولویت بالاتری برخوردارند زیرا اولاً) داده‌های مربوط به بسیاری از این شاخص‌ها هم‌اکنون در سامانه‌های اطلاعاتی مجلس شورای اسلامی وجود دارد و گام‌های اولیه برای شفافیت آنها از قبل برداشته شده است،

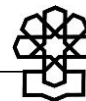
ثانیاً) انتشار بسیاری از این اطلاعات نیاز به تقنین نداشته و مجلس شورای اسلامی می‌تواند اطلاعات مربوط به این شاخص‌ها را در سریع‌ترین زمان ممکن منتشر کند،

ثالثاً) انتشار سریع‌تر برخی از این اطلاعات نظیر توصیه‌نامه‌های مکتوب نمایندگان از ایجاد روابط ناسالم میان نمایندگان و دولت جلوگیری خواهد کرد.

در جدول زیر لیستی از شاخص‌های اولویت‌دار جهت شفافیت مجلس شورای اسلامی به اختصار آورده شده است.

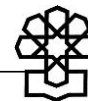
جدول ۷. شاخص‌های اولویت‌دار جهت شفافیت مجلس شورای اسلامی

ردیف	عنوان	توضیحات	نتایج
۱	ثبت و انتشار اطلاعات شخصی	اطلاعاتی نظیر شرح حال، سن محل تولد و غیره	اطلاع عموم مردم از شرح حال نمایندگان و آشنایی کلی با ترکیب مجلس
۲	شفافیت رزومه	<ul style="list-style-type: none"> سوابق تحصیلی اعم از تحصیلات حوزوی و دانشگاهی: نام رشته و گرایش، شهر محل تحصیل و نام دانشگاه یا حوزه، سال شروع و پایان تحصیل سوابق اجرایی و حرفه‌ای نماینده: نام سازمان یا نهاد، محل خدمت، نام دقیق جایگاه و عنوان خدمت، سال شروع و پایان خدمت سوابق فعالیت‌های تشکیلاتی: نام سازمان، حزب یا تشکل، جایگاه و مسئولیت دقیق، سال شروع و پایان (جایگاه‌های شغلی محرمانه که از قبل مشخص شده باشند استثناست) 	<ul style="list-style-type: none"> شناخت دقیق مردم از نماینده منتخبشان شفاف‌سازی کیفیت و سطح علمی مدارک تحصیلی نمایندگان شفاف‌سازی سطح علمی دانشگاه یا مجتمع آموزشی محل تدریس شفاف‌سازی مدت زمان حضور در هریک از جایگاه‌های شغلی و سطح مسئولیت در هر شغل فراهم شدن امکان ارزیابی عملکرد شخص در جایگاه‌های شغلی قبلی شفاف‌سازی تداخلات شغلی و تحصیلی همچون چند شغله بودن تدریس در دانشگاه همزمان با شغل‌های دیگر مشخص شدن تعارض منافع در جایگاه‌های شغلی متفاوت مشخص شدن تحصیل در حین تصدی مسئولیت‌های وقت‌گیر

ردیف	عنوان	توضیحات	نتایج
۳	ثبت و انتشار مشاغل پس از نمایندگی	کلیه مشاغلی که نماینده بعد از تصدی پست نمایندگی داشته و دارد: نام سازمان یا نهاد، محل خدمت، نام دقیق جایگاه و عنوان خدمت، مسئولیت‌ها و مأموریت‌های آن شغل، سال شروع و پایان خدمت (جایگاه‌های شغلی محرمانه که از قبل مشخص شده باشند استثناست)	کنترل تصدی شغل‌های پردرآمد در نهادهایی همچون وزارت نفت یا عضویت در هیئت مدیره شرکت‌های دولتی
۴	ثبت و انتشار حقوق، مزایا و هزینه‌های نمایندگی	انتشار رقم حقوق، مزایا و هزینه‌های نمایندگی به تفکیک بندهای فیش حقوقی همراه با محل پیش‌بینی شده برای مصرف، وضعیت دریافت یا عدم دریافت هریک از بندها	افزایش میزان اعتماد عمومی و تقویت سرمایه‌های اجتماعی پیشگیری از دریافت مزایای غیرمعارف
۵	ثبت و انتشار دریافتی از محل غیرنمایندگی	ثبت و انتشار دریافتی نمایندگان (از جمله تسهیلات، پروژه‌ها، حق مشاوره‌ها و به‌طور کلی تمامی دریافتی‌ها) از سایر دستگاه‌ها، وزارتخانه‌ها، ادارات و نهادهای دولتی و خصوصی، شرکت‌های دولتی با ذکر علت دریافت و جزئیات اجرایی	کنترل دریافت حقوق و مزایا از نهادهای اجرایی یا بخش‌های خصوصی یا غیره کنترل موقعیت‌های تعارض منافع ناشی از دریافت حقوق و مزایای بعضی از نمایندگان از نهادهایی که در مورد آنها قرار است تصمیم‌گیری کنند.
۶	انتشار اطلاعات هدایای دریافتی نمایندگان	<ul style="list-style-type: none"> ثبت و انتشار هرگونه هدیه‌ای که به نماینده داده می‌شود به همراه اطلاعات اهداکننده، زمان و مکان اهدا، محدوده قیمت هدیه و تصویر هدیه. لزوم تعیین نصابی معین برای ارزش هدیه‌هایی که الزام انتشار پیدا می‌کنند باید تعیین شود (مثلاً حداقل ارزش هدیه معادل ۱ درصد حقوق ماهیانه نماینده باشد) 	<ul style="list-style-type: none"> به‌کارگیری این روش بدون ممنوعیت درباره دریافت هدیه، مسیر دریافت هدیه‌های نامتعارف تا حد زیادی به‌صورت خودکار کنترل می‌شود و شخص در دوراهی پذیرش هزینه اعلام عمومی هدیه یا امتناع از دریافت آن قرار می‌گیرد
۷	انتشار توصیه‌نامه‌های مکتوب	ثبت و انتشار کلیه توصیه‌نامه‌های نماینده به اشخاص حقیقی و حقوقی	بسیاری از اثرگذاری‌های نمایندگان و از این طریق است. به این ترتیب بدون ممنوعیت یا محدودسازی قدرت سیاسی نماینده، مسیر شفاف‌سازی و در نتیجه کنترل توصیه‌نامه فراهم می‌شود
۸	انتشار اطلاعات سفرهای خارجی	انتشار اطلاعات کلیه سفرهای خارجی کاری و غیرکاری نماینده همراه با اطلاعات مقصد سفر، هدف از سفر، همراهان، ملاقات‌شوندگان، هزینه‌های مسافرتی، محل تأمین کل یا بخشی از هزینه سفر، تأمین‌کننده هرگونه امکاناتی در سفر و هدایا	امکان سفرهای بی‌مورد یا امتیازهای ناصحیح در این قالب کنترل خواهند شد
۹	انتشار حضور و غیاب و تأخیر نمایندگی در جلسات صحن و کمیسیون	انتشار اطلاعات حضور و غیاب و تأخیرهای نماینده (بر حسب ساعت و دقیقه) همراه با مشخص نمودن علت غیبت یا نوع مرخصی در تمامی جلسات صحن و کمیسیون‌ها	نظم‌بخشی به حضور نمایندگان در صحن
۱۰	انتشار میزان مشارکت نماینده در رأی‌گیری‌های صحن علنی و کمیسیون	انتشار اطلاعات تعداد و درصد مشارکت نماینده در جلسات صحن علنی و کمیسیون‌ها به‌صورت ماهیانه	نظم‌بخشی و رفتارسازی صحیح در جهت مشارکت حداکثری نمایندگان در رأی‌گیری‌ها

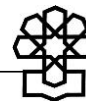
ردیف	عنوان	توضیحات	نتایج
۱۱	ثبت و شفاف‌سازی صف طرح‌های هیئت رئیسه و کمیسیون‌ها	<ul style="list-style-type: none"> ثبت و انتشار عمومی طرح‌هایی که تدوین شده و به امضای نمایندگان رسیده است و در نوبت اعلام وصول توسط هیئت رئیسه است به صورت هفتگی ثبت و انتشار عمومی طرح‌هایی که در دستور کار کمیسیون قرار گرفته به صورت هفتگی 	<ul style="list-style-type: none"> امکان پیگیری و رصد موضوعات و فعالیت‌های مجلس توسط کارشناسان جلوگیری از تأخیر بررسی یا مسکوت ماندن طرح‌ها
۱۲	ثبت و انتشار متن و مشخصات نماینده	<ul style="list-style-type: none"> ثبت و انتشار متن و مشخصات سؤالات نماینده از مقامات اجرایی کشور در وبسایت مجلس با قابلیت جستجو لغو مسیر سؤال از مقامات مسئول کشور خارج از این چارچوب 	<p>در حال حاضر متن دقیق سؤال از مقامات مسئول مشخص نیست یا خیلی کلی است. تدقیق این موضوع در شفافیت عملکرد نمایندگان بسیار مؤثر است</p>
۱۳	ثبت و انتشار متن و جزئیات تقاضای استیضاح	<ul style="list-style-type: none"> انتشار اطلاعات مربوط به تقاضای استیضاح، مشروح دلایل و درخواست‌کنندگان استیضاح، امضاکنندگان و انصراف‌دهندگان استیضاح، انتشار مکتوب علت انصراف از استیضاح 	<ul style="list-style-type: none"> حذف امکان استفاده ناصحیح از ابزار استیضاح جلوگیری از به نتیجه نرسیدن استیضاح‌های بجا به دلیل انصراف درخواست کننده.
۱۴	لیست ثبت‌نام کنندگان برای مخالفت یا موافقت با طرح در صحن	<ul style="list-style-type: none"> ثبت و انتشار لیست نمایندگانی که برای نطق در صحن ثبت‌نام کرده‌اند به تفکیک موافق و مخالف و اینکه آیا فرصت صحبت کردن به آنها رسیده است یا خیر انتشار اسامی افراد انصراف‌دهنده از لیست نطق‌کنندگان انتشار اسامی افرادی که نوبتشان را به شخص دیگری داده‌اند و نام شخص جایگزین 	<p>با ثبت و انتشار این اطلاعات، زمینه سوءاستفاده از طریق ثبت‌نام در لیست مخالفان یا موافقان یک طرح یا موضوع کنترل می‌شود</p>
۱۵	مشروح مذاکرات کمیسیون	به دلیل گستردگی موضوع در گزارش‌های جداگانه مفصلاً به آن پرداخته خواهد شد.	
۱۶	شفافیت آرا	<ul style="list-style-type: none"> در گزارش قبلی مرکز پژوهش‌های مجلس به شماره مسلسل ۱۶۳۱۹ به تجربیات جهانی درباره شفافیت آرا پارلمان به طور مفصل پرداخته شده است. جزئیات و ملاحظات اجرایی شفافیت آرا نمایندگان به دلیل گستردگی موضوع در گزارش‌های جداگانه مفصلاً مورد بررسی قرار خواهد گرفت. 	

جدول بیانیه شفافیت پارلمانی^۱

سرفصل	عناوین	مواد بیانیه
ترویج و ترفیع فرهنگ شفافیت	به رسمیت شناختن مالکیت عمومی اطلاعات پارلمانی	اطلاعات پارلمانی به عموم مردم تعلق دارد و شهروندان باید دسترس لازم برای باز نشر و استفاده از همه یا بخشی از اطلاعات پارلمانی را داشته باشند. هرگونه استثنا و یا محدودیت در استفاده از اطلاعات پارلمانی باید به دقت توسط قانون تعریف شده باشد.
	پیشبرد فرهنگ شفافیت از طریق قوانین	پارلمان موظف به تهیه قوانین، آیین‌نامه‌ها نظیر آیین‌نامه داخلی پارلمان و اسناد نظیر سند کدهای رفتاری است که حق دسترسی عموم مردم به اطلاعات پارلمانی و دولتی را تضمین کند، به ترویج فرهنگ دولت باز بینجامد، شفافیت مالی سیاسی ایجاد کند، از آزادی بیان و تجمعات پاسداری کند و منجر به مشارکت شهروندان و جامعه مدنی در رویه‌های قانونگذاری گردد.
	حفاظت از فرهنگ شفافیت از طریق کارکرد نظارتی پارلمان	اثر بخشی واقعی کارکرد نظارتی پارلمان‌ها در گروهی تصویب قوانین شفافیت دولت و تضمین این اصل است که دولت شفاف عمل می‌کند و به ترویج فرهنگ شفافیت کمک می‌کند.
	ترویج آموزش مدنی	مسئولیت پارلمان در آموزش مدنی به عموم مردم به‌ویژه جوانان از طریق اطلاع‌رسانی و ارتقای فهم آنها از آیین‌نامه و رویه‌های پارلمان، وظایف، عملکرد آن و نقش پارلمان و نمایندگان
	مشارکت شهروندان و جامعه مدنی	پارلمان باید به صورت فعالانه و بدون تبعیض از مشارکت شهروندان و جامعه مدنی در فرایند تصمیم‌گیری و رویه‌های پارلمانی استقبال کند تا به طور مؤثری منافع عمومی را نمایندگی کرده و از حق آنها در مطالبه از دولت دفاع کند.
	حفاظت از یک جامعه مدنی مستقل	حمایت پارلمان از اقداماتی که سازمان‌های جامعه مدنی را قادر به فعالیت آزادانه و بدون محدودیت می‌کند.
	توانمندسازی نظارت مداوم و مؤثر بر پارلمان	پارلمان باید حق و وظیفه جامعه مدنی، رسانه‌ها و سازمان‌های عمومی برای نظارت بر پارلمان و اعضایش را به رسمیت بشناسد. پارلمان باید از همفکری و مشورت سازمان‌های مدنی در جهت نظارت بر خود بهره‌گیرد،
	به اشتراک‌گذاری نمونه‌های عملی و مفید	پارلمان باید فعالانه در تعاملات بین‌المللی و منطقه‌ای با دیگر پارلمان‌ها و سازمان‌های مدنی به منظور تبادل تجربیات و اقدامات مفید مشارکت کند تا به این وسیله شفافیت اطلاعات پارلمانی را افزایش دهد و استفاده از اطلاعات و فناوری‌های ارتباطات را بهبود بخشد.
	تضمین وجود مرجع حقوقی در صورت نزاع	پارلمان باید در مواردی که دسترسی شهروندان به اطلاعات پارلمانی یا دولتی موجب نزاع می‌شود، با تصویب قوانینی، مراجع قانونی و قضایی برای رجوع شهروندان را مشخص سازد.
	انتشار کامل اطلاعات پارلمانی	اطلاعات پارلمانی که در دسترس مردم قرار می‌گیرند، باید حتی‌المقدور کامل باشند و بجز استثنائاتی که دقیقاً تعریف شده‌اند، اقدامات پارلمانی را بازتاب دهند.
	انتشار بموقع اطلاعات پارلمانی	اطلاعات پارلمانی باید بموقع و بلادرنگ در اختیار مردم قرار گیرد. در مواردی که این امکان وجود ندارد، اطلاعات باید به محض دسترسی داخلی، به صورت عمومی منتشر شوند.
	تضمین دقیق بودن اطلاعات پارلمان	پارلمان باید دقت اطلاعات منتشر شده را ضمانت کرده و از اعتبار فرایندی که به گردآوری سوابق اطلاعات می‌پردازد، مطمئن گردد.
شفاف‌سازی اطلاعات پارلمانی	پارلمان باید رویکرد فعالانه‌ای را در انتشار اطلاعات پارلمانی اتخاذ کند، برای مثال در فرمت‌های ارائه اطلاعات خود به‌روز باشد. سیاست‌های شفافیت پارلمانی باید به صورت دوره‌ای به‌منظور بهره‌مندی از مزایای نوآوری‌های فناوری و ناظر به تکامل الگوهای مفید بازنگری شوند. اگر پارلمان‌ها چابکی لازم برای انتشار اطلاعات جامع پارلمانی را ندارند، باید همکاری خود را با جامعه مدنی به‌منظور اطمینان از دسترسی عموم به اطلاعات، افزایش دهند.	

۱. متن این بیانیه برای اولین بار توسط اندیشکده «شفافیت برای ایران» ترجمه و منتشر شده است.

سرفصل	عناوین	مواد بیانیه
	ارائه اطلاعات مربوط به نقش‌ها و کارکردهای پارلمان	پارلمان باید اطلاعات مربوط به نقش خود در قانون اساسی، ساختار، کارکردها، آیین‌نامه داخلی، رویه‌های اجرایی و جریان کار خود و همچنین اطلاعات مرتبط با کمیسیون‌ها را منتشر کند.
	ارائه اطلاعات مربوط به نمایندگان پارلمان	پارلمان باید اطلاعات کافی، منظم و به‌روزی از اعتبارنامه، تمایل حزبی، حکم انتخاباتی، نقش و جایگاه در پارلمان، حضور و غیاب و هویت کارمندان شخصی نماینده به‌علاوه اطلاعات دیگری که خود نمایندگان مایل به اعلان آن هستند را منتشر کند. همچنین انتشار اطلاعات تماس با دفتر پارلمانی و دفتر موکلین (حوزه انتخابیه) نماینده ضروری است.
	ارائه اطلاعات مربوط به کارمندان و اداره پارلمان	پارلمان باید اطلاعات مربوط به عملکردهای مدیریتی و ساختار اداری کارکنانی که مأمور رسیدگی به فرایندهای پارلمانی را هستند، در دسترس قرار دهد. اطلاعات تماس مربوط به کارکنانی که مسئول ارائه اطلاعات به مردم هستند، نیز باید در دسترس قرار گیرد.
	اطلاع دادن به شهروندان از دستور کار پارلمان	پارلمان باید اسناد مربوط به زمانبندی فعالیت‌ها نظیر تقویم جلسات، دستور جلسات و برنامه فعالیت کمیسیون‌ها را در اختیار مردم قرار دهد. پارلمان‌ها باید با اطلاع‌رسانی زمانبندی‌ها این فرصت را به مردم و جامعه مدنی دهند تا اسناد و اطلاعات کافی را به نمایندگان پیش از طرح یک موضوع در مجلس، ارائه کنند.
	مشارکت دادن شهروندان در تهیه پیش‌نویس قوانین	پارلمان باید پیش‌نویس قوانین را در زمان معرفی آنها در اختیار عموم مردم قرار دهد. با در نظر گرفتن نیاز شهروندان جهت اطلاع از مواد مورد بحث در پارلمان و تأمین اطلاعاتی که منجر به تغییر آنها می‌شود، پارلمان باید تحلیل‌های مقدماتی و اطلاعات زمینه‌ای در مورد بحث‌های روز خود را در دسترس مردم قرار دهد تا بدین طریق مشوق فهم بهتر مردم از بحث‌های پارلمانی در مورد قوانین باشد.
	انتشار اطلاعات و گزارش‌های جلسات کمیسیون‌ها	گزارش اقدامات کمیسیون شامل اسنادی که به کمیسیون ارجاع شده و یا در کمیسیون ایجاد شده، گزارش جلسات استماع، مشروح مذاکرات و مصوبات کمیسیون باید بلادرنگ در اختیار مردم قرار گیرد.
	ثبت و انتشار آرا نمایندگان پارلمان	به‌منظور اطمینان از پاسخگویی نماینده به موکلین خود نسبت به آرایشان، پارلمان باید استفاده از رأی‌گیری صوتی در جلسات صحن را به حداقل رسانده و از روش رأی‌دهی حضور و غیاب و یا رأی‌گیری الکترونیک استفاده کند. همچنین باید سوابق رأی‌دهی اعضای پارلمان در جلسات صحن و کمیسیون‌ها را ثبت کرده و در دسترس عموم مردم قرار دهد. به‌طور مشابه پارلمان باید استفاده از رأی‌نیابتی را به حداقل برساند تا هنجارهای شفافیت و پاسخگویی دموکراتیک رعایت شوند.
	انتشار اطلاعات جلسات صحن علنی	پارلمان باید اطلاعات و مذاکرات صحن علنی را ترجیحاً در قالب صوت یا تصویر در یک ثابت برخط در کنار متن مشروح مذاکرات و گزارش‌ها تهیه، ثبت و به‌صورت عمومی منتشر کند.
	انتشار گزارش‌های پارلمانی	تمامی گزارش‌هایی که توسط پارلمان تهیه شده و یا به درخواست و ضرورت در صحن، دفاتر و کمیسیون‌های پارلمان ارائه شده است، باید به‌صورت کامل در اختیار مردم قرار بگیرد، مگر در شرایط خاصی که در قانون اشاره شده باشد.
	فراهم کردن اطلاعات مربوط به بودجه و هزینه‌ها	پارلمان موظف است که اطلاعات جامع، تفصیلی و همه‌فهمی از بودجه ملی و مصارف عمومی از جمله درآمدها و هزینه‌های برنامه‌ریزی‌شده حال و گذشته را در اختیار عموم قرار دهد. همچنین پارلمان باید نسبت به انتشار عمومی اطلاعات بودجه خود شامل هزینه‌های اجرایی، مزایدهات و قراردادهای اقدام کند. اطلاعات بودجه باید به‌صورت کامل، با دسته‌بندی منسجم همراه با خلاصه به زبان ساده، تفاسیر و گزارش‌هایی که به فهم شهروندان کمک می‌کند، منتشر شوند.

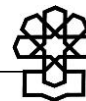
سرفصل	عناوین	مواد بیانیه
	افشا دارایی‌ها و اطمینان از صداقت نمایندگان	پارلمان باید اطلاعات کافی را در اختیار شهروندان قرار دهد تا آنها بتوانند به قضاوت آگاهانه‌ای از صداقت و اخلاق‌مداری نمایندگان خود دست یابند. این اطلاعات شامل افشای اموال و دارایی‌ها، هزینه‌های پارلمانی و درآمد نماینده از غیر محل پارلمان از جمله سود سهام و یا دریافت اجاره‌بها و امثالهم می‌باشد.
	افشا اطلاعات رفتار غیراخلاقی و تضاد منافع بالقوه نماینده	پارلمان باید قوانین صریحی تصویب کند تا از افشا اطلاعات لازم برای جلوگیری از ایجاد زمینه‌های بروز تعارض منافع و خطاهای اخلاقی نظیر اطلاعات مربوط به تعامل نمایندگان با لابیست‌ها و گروه‌های فشار اطمینان حاصل کند. پارلمان باید اطلاعات مربوط به نتایج نهایی هرگونه تحقیقات پارلمانی و قضایی درخصوص اتهام به رفتار غیراخلاقی، تضاد منافع یا فساد را علنی کند.
	فراهم کردن دسترسی به اطلاعات تاریخی	اطلاعات پارلمانی مربوط به جلسات گذشته باید دیجیتالی شده و به‌صورت دائم، بدون محدودیت قانونی و هزینه در دسترس مردم قرار گیرد. اگر پارلمانی نمی‌تواند اطلاعات خود را دیجیتالی کند، باید با سازمان‌های بیرونی جهت انتشار عمومی اطلاعات پارلمانی همکاری کند. پارلمانی باید دسترسی عمومی به کتابخانه پارلمان را به‌منظور دسترسی عامه مردم و اعضا به اطلاعات تاریخی فراهم کند.
	فراهم کردن مسیرهای گوناگون برای دسترسی به اطلاعات	پارلمان باید دسترسی به اطلاعات فعالیت‌های خود را از طریق چند مسیر فراهم کند. این مسیرها شامل حضور در جلسات، رسانه‌های مکتوب، پخش رادیویی و تلویزیونی، اینترنت و فناوری تلفن‌های همراه می‌باشند.
	تضمین دسترسی فیزیکی به پارلمان	درهای پارلمان و جلسات صحن علنی باید بر روی شهروندان باز باشد مگر اینکه محدودیت فضا وجود داشته و یا امنیت عمومی در خطر باشد.
	تضمین دسترسی رسانه‌ها	پارلمان باید مطمئن شود که رسانه‌ها و ناظران مستقل به اطلاعات پارلمانی دسترسی کامل دارند. فرایند و معیارهای سطح دسترسی رسانه‌ها باید به‌دقت در قانون تعریف شده و در اختیار عموم قرار گیرد.
	فراهم کردن پخش زنده و مبتنی بر تقاضا	باید اقدامات لازم به‌منظور دسترسی در لحظه و مبتنی بر تقاضا شهروندان به آرشیو اطلاعات پارلمانی از طریق رادیو، تلویزیون و اینترنت انجام شود.
تسهیل دسترسی به اطلاعات پارلمانی	تسهیل دسترسی در سراسر کشور	دسترسی به اطلاعات پارلمانی حتی الامکان نباید محدود به فواصل جغرافیایی باشد. اگرچه استفاده از تارنمای پارلمان دسترسی به اطلاعات را برای همه مقدور ساخته اما در کشورهایی که استفاده از اینترنت محدود است، پارلمان باید از روش‌های دیگری برای دسترسی عمومی به اطلاعات در سراسر کشور بهره ببرد.
	استفاده از زبان ساده	پارلمان باید اطمینان حاصل کند که استفاده از ادبیات تخصصی و حقوقی مانع از دسترسی شهروندان به اطلاعات پارلمانی نخواهد شد. بنا به ضرورت استفاده از زبان دقیق در نوشتن قانون، پارلمان‌ها موظفند از خلاصه‌های به زبان ساده و ابزارهای مشابه جهت ساده‌سازی و همه‌فهم کردن اطلاعات پارلمانی برای اعضا و عموم مردم با زمینه‌ها و تخصص‌های مختلف استفاده کنند.
	استفاده از چندین زبان ملی یا زبان کاری	چنانچه قانون اساسی یا قوانین پارلمان اجازه استفاده از چندین زبان ملی یا زبان کاری در پارلمان می‌دهند، پارلمان باید هر تلاش منطقی را به‌منظور فراهم کردن مترجم همزمان برای فعالیت‌ها یا ترجمه سریع اسناد پارلمانی انجام دهد.
	اعطای دسترسی آزاد به اطلاعات پارلمان	اطلاعات پارلمانی باید بدون دسترسی محدود در اختیار شهروندان باشد، به‌گونه‌ای که بازاستفاده و اشتراک‌گذاری آن هزینه‌ای دربر نداشته باشد.
استفاده از ظرفیت‌های ارتباطات الکترونیکی	فراهم کردن اطلاعات در قالب‌های باز و ساختارمند	داده‌های پارلمانی باید در قالب‌ها (فرمت‌ها) باز و ساختارمند تهیه و منتشر شوند. مانند قالب XML که می‌تواند توسط رایانه‌ها خوانده و پردازش شود تا بدین طریق اطلاعات پارلمانی به‌راحتی توسط شهروندان، جامعه مدنی، بخش خصوصی و دولت بازاستفاده و تحلیل گردد.

سرفصل	عناوین	مواد بیانیه
در انتشار اطلاعات پارلمانی	تضمین قابلیت استفاده از فناوری	پارلمان باید با وضع دستورالعمل‌های مشخص درباره استفاده از پایگاه‌های داده آنلاین و برخی ابزارها که دسترسی شهروندان به اطلاعات پارلمانی را از طریق پایگاه اینترنتی پارلمان فراهم می‌کند، از به‌کارگیری فناوری در عرضه اطلاعات پارلمانی مطمئن شود. پارلمان باید از بهترین الگوها در ارتقای رابط کاربری وبسایت خود استفاده کند.
محافظت از حریم خصوصی شهروندان	محافظت از حریم خصوصی شهروندان	وبسایت‌های پارلمانی باید با سیاست صریح و موجزی برای شهروندان مشخص کنند که چگونه اطلاعات شخصی آنها مورد استفاده قرار می‌گیرد. پارلمان‌ها نباید با استفاده از قابلیت عضویت و یا ثبت‌نام وبسایت‌ها دسترسی شهروندان به اطلاعات پارلمانی را محدود کنند و نباید اجازه دهند بدون رضایت صریح افراد، اطلاعات قابل شناسایی شخصی کاربران ردگیری شود.
استفاده از قالب‌های غیراختصاصی و نرم‌افزارهای منبع باز	استفاده از قالب‌های غیراختصاصی و نرم‌افزارهای منبع باز	پارلمان‌ها باید ترجیحاً از قالب‌ها (فرمت‌ها) باز و غیراختصاصی و در انتشار داده‌های دیجیتال و نرم‌افزارهای رایگان و منبع باز (open source) استفاده کنند.
قابلیت دانلود اطلاعات برای استفاده مجدد	قابلیت دانلود اطلاعات برای استفاده مجدد	اطلاعات پارلمانی باید به آسانی، به‌صورت انبوه و در قالب‌های مستندشده قابل دانلود باشند تا به آسانی مورد بازاستفاده قرار گیرند.
پشتیبانی وبسایت‌های پارلمانی	پشتیبانی وبسایت‌های پارلمانی	حتی در کشورهایی با مصرف محدود اینترنت، پشتیبانی و به‌روزرسانی از وبسایت جامع پارلمان یک جنبه حیاتی از پارلمان باز در دنیای مدرن و به‌هم پیوسته امروز است. پارلمان‌ها باید از انتشار اطلاعات پارلمانی در قالب‌های الکترونیکی مطمئن شده و انتشار آنلاین اطلاعات را اصلی بسیار مهم در ارتباطات در نظر بگیرند.
استفاده از ابزارهای جستجوی آسان و باثبات	استفاده از ابزارهای جستجوی آسان و باثبات	پارلمان‌ها باید حتی‌المقدور امکان دسترسی سریع و آسان شهروندان به اطلاعات پارلمانی مورد نیازشان را با ایجاد پایگاه‌های داده و قابلیت جستجوی ساده و پیشرفته در این پایگاه‌ها از طریق متادیتاها فراهم کنند. اطلاعات باید در فضایی قرار بگیرند که در طولانی‌مدت قابل دسترس باشند، نظیر یک صفحه اینترنتی با نشانی ثابت.
متصل کردن اطلاعات پارلمانی مرتبط	متصل کردن اطلاعات پارلمانی مرتبط	پارلمان باید توانایی شهروندان را در پیدا کردن اطلاعات پارلمانی از طریق اتصال داده‌های پارلمانی به یکدیگر افزایش دهد. برای مثال برقراری ارتباط میان رفرنس‌های یک قانون با نسخه‌های جدیدتر آن، با گزارش‌های مرتبط کمیسیون، با اظهارات رسمی کارشناسان حاضر در کمیسیون، با پیشنهادها اصلاحیه، با بخش‌هایی از مشروح مذاکرات که محتوای مذاکرات آن مربوط به روند قانونگذاری در مورد آن قانون است.
استفاده از امکانات خدمات هشدار	استفاده از امکانات خدمات هشدار	پارلمان باید این قابلیت را در اختیار شهروندان قرار دهد که با استفاده از خدمات هشدار، از اقدامات و تحولات پارلمانی به‌وسیله ایمیل، پیامک و سایر فناوری‌ها مطلع شوند.
تسهیل ارتباطات تعاملی میان شهروندان و پارلمان	تسهیل ارتباطات تعاملی میان شهروندان و پارلمان	پارلمان باید از ابزارهای فناوری تعاملی و دوسویه استفاده کند تا با استفاده از آنها شهروندان بتوانند تأثیر معناداری بر فرایند قانونگذاری و سایر اقدامات پارلمانی بگذارند. فناوری‌های تعاملی همچنین به تسهیل ارتباط شهروندان با نمایندگان و بخش اداری پارلمان کمک می‌کند.

منابع و مآخذ

۱. قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران.
۲. قانون آیین‌نامه داخلی مجلس شورای اسلامی، با آخرین اصلاحات.
۳. قانون دیوان محاسبات کشور مصوب ۱۳۶۱/۱۱/۱۱.
۴. قانون شرح وظایف مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی مصوب ۱۳۷۴/۰۹/۱۹.

۵. اساسنامه کتابخانه، موزه و مرکز اسناد مجلس شورای اسلامی مصوب ۱۳/۰۹/۱۳۷۵.
۶. «مجلس؛ دیروز امروز»، نشر کتابخانه، موزه و مرکز اسناد مجلس شورای اسلامی، با نظارت و اهتمام رسول جعفریان، تهران، چاپ اول، ۱۳۹۰.
۷. گلی، روح‌انگیز. «مجالس ملی و مجالس شورای اسلامی در گذر تاریخ ایران، اطلس جامع نه دوره مجلس شورای اسلامی به همراه اسامی نمایندگان»، تهران، ۱۳۹۳.
۸. الماسی، مجید و همکاران. «گزارش شفافیت یک شفافیت آرای نمایندگان پارلمان»، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، دفتر مطالعات اقتصاد بخش عمومی، بهمن‌ماه ۱۳۹۷.
۹. الماسی، مجید. «گزارش راهبردهای قوه مقننه در پیشگیری از وقوع فساد»، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، دفتر مطالعات اقتصاد بخش عمومی، تیرماه ۱۳۹۷.
۱۰. عبدالحسین‌زاده، محمد و مهدی، ثنایی. «تبیین مفهوم و کاربرد شفافیت در عرصه حکمرانی و اداره امور دولتی»، نخستین کنفرانس ملی مدیریت دولتی ایران خط‌مشی‌گذاری عمومی، ۱۳۹۴.
۱۱. مرتب، یحیی و وحید یآوری. شناسایی معیارهای ارزیابی شفافیت مجلس شورای اسلامی، فصلنامه مطالعات مدیریت دولتی ایران، ۴(۱)، ۱۴۰۰.
۱۲. دلاورپورآقدم، مصطفی. «پارلمان و حقوق شهروندی (۱) شیوه‌های نظارت همگانی بر فعالیت نمایندگان»، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، دفتر مطالعات سیاسی، اسفند ماه ۱۳۹۴.
۱۳. امرودی و همکاران. «نگاهی بر نظارت همگانی در باورها و آموزه‌های دینی» تهران، مرکز نظارت همگانی شهرداری تهران، ۱۳۸۹.
۱۴. دلاورپورآقدم، مصطفی و سیدجلال، دهقانی فیروزآبادی. «کاستی‌ها و راهکارهای توانمندسازی دیپلماسی پارلمانی جمهوری اسلامی ایران»، فصلنامه مجلس و راهبرد، سال بیست‌وسوم، ش ۸۸، زمستان ۱۳۹۵.
15. Yap Kioe Sheng. (2009). What is good governance?, United Nations Economic and Social Commission for Asia and the Pacific.
16. Mitchell, R. B. (1998). Sources of transparency: Information systems in international regimes. *International Studies Quarterly*, 42(1), 109-130.
17. Drabek, Z., & Payne, W. (2002). The impact of transparency on foreign direct investment. *Journal of Economic Integration*, 17(4), 777-810.
18. Holzner, B., & Holzner, L. (2006). *Transparency in global change: The vanguard of the open society* University of Pittsburgh Press.
19. Transparency International. (2021). Transparency definition. Available at <https://www.transparency.org/en/corruptionary/transparency> (2021/9/11).
20. Armstrong, E. (2005). Integrity, transparency and accountability in public administration: recent trends, regional and international developments and emerging issues, United Nations, Department of Economic and Social Affairs.
21. Bellver A, Kaufmann D. (2005). *Transparenting Transparency: Initial Empirics and Policy Applications*. World Bank Policy Research Working Paper.
22. Asian Development Bank (1995). *Governance: Sound Development Management*: Asian Development Bank.
23. Parsojo, E. Prof. (Ed.). *Handbook on Transparency and Accountability of Parliament: UNDP Parliamentary Support Program*.
24. Beetham, D. (2007). *Parliament and Democracy in the twenty-first Century: A Guide to Good Practice (Repr)*. Geneva: Inter-parliamentary Union.

25. Weisglas, Frans W. (2007). "Parliamentary Diplomacy", The Hague Journal of Diplomacy, Vol 2.
26. <http://blog.tp4.ir>
27. <https://openingparliament.org/declaration>
28. <https://creativecommons.org/licenses>
29. <https://5stardata.info/en/>
30. <https://www.parliament.uk/site-information/glossary/code-of-conduct-for->
31. <https://opendatahandbook.org/glossary/en/terms/open-data>

